

HITKÖZSÉGI HÍRADÓ

NEM AZ A ZSIDÓ, AKINEK A SZÜLEI AZOK VOLTAK, HANEM AKINEK A GYERMEKE IS AZ LESZ! (Simon Peres)

Beszámoló oktatási konferenciánkról

„Mi is itt vagyunk“

November utolsó és december első napján a Menház Wallenstein Zoltán terme adott otthont a „Mi is itt vagyunk program” keretében tartott oktatási konferenciáknak, amelyre minden érdeklődőt várt közösségünk. Neves előadókat hívtunk távoli városokból, köztük többen először jártak nálunk.

A programon számos iskola, kulturális intézmény képviseltette magát, sajnos többen – köztük a helyi egyetem és az oktatási intézmények egy részétől maradtak. Az első nap reggelén megtelt a terem.

A konferencián kerekasztal beszélgetés során mutattuk be a komáromi jó gyakorlatokat, **Számadó Emese**, a Klapka György Múzeum igazgatója a dél-komáromi zsidósággal kapcsolatos kutatásait ismertette, számos eddig

Diákok és felnőttek a hallgatóság soraiban

A megnyitót **Paszternák Tamás**, a Komáromi Zsidó Hitközség programkoordinátora tartotta, aki bemutatta a „Mi is itt vagyunk oktatási program” alapelveit, illetve az oktatási program részeit.

Tóth Erzsébet Fanni szociálpszichológus előadásából megtudhattuk, mit gondolnak a zsidókról a mai diákok.

Kenesei Marcell, a Centropa magyarországi képviselője az általa vezetett, családtörténetek feldolgozásával és bemutatásával foglalkozó szervezetet és az együttműködés lehetőségeit mutatta be.

Heller Zsolt debreceni etnográfus és folklorista „A zsidó folklór jellegzetességei és gyakorlati oktatási lehetőségek” címmel tartott érdekes előadást.

nem látott fénykép segítségével. **Beró László**, a Jókai Mór Gimnázium tanára, eddigi utazó kiállításait, publikációit és a diákokkal végzett számos érdekes feladatot mutatott be. **Szivák Juli**, a fiatalos lendülettel mesélte el, hogy kapcsolódott be a gimnáziumi programokba Komáromban, majd Budapestre kerülve hogyan lett önkéntes a Holokauszt Emlékközpontban.

Az ebéd után **L. Juhász Ilona**, a Fórum Intézet etnológusa A komáromi zsidó temető néprajzi-történeti szempontból címmel számos érdekességet prezentált, melyek az elmúlt években végzett kutatásai eredményei. Érdekes személyiségek, izgalmas sírfeliratok sokasága bukkant elő.

(Folytatás a 3. oldalon)

Gerendás Péter koncertje Családragény

A „Mi is itt vagyunk” program részeként november 30-án, szerdán este Gerendás Péter: Családragény című koncertjét láthatta a közönség a Matica slovenská székházának nagytermében. Első alkalommal szerveztünk koncertet zsinagógákon kívül, maga a helyszín megtalálása is nagy kihívást jelentett. Szerencsére sokan eljöttek a hitközség tagjai és szimpatizánsaink közül is. A szerző a tavaly megjelent azonos című CD-jét mutatta be. Sz.Koncz István verseire írt zenét.

A koncert múlt század keserűségét, örömeit, hangulatait adta vissza. Különlegesség az volt, hogy a Gerendás család alkotta a zenekar nagy részét. Dani dobokon, gitáron, Hanna fuvolán és zongorán kísérte édesapját. Közreműködött Rozsnyói Judit hegedűn Pengő Csaba bőgőn. A közönség nagyon élvezte a közel kétórás produkciót, melynek végén lehetőség nyílt CD-k vásárlására.

Ezúton köszönjük a Szlovák Köztársaság Kormányhivatala támogatását, illetve mindenkinek, aki a szervezésben közreműködött, Soós Emesének, a Zsidó Nyári Fesztivál (Budapest) szervezőjének, az ötletet. Jozef Černeknek, a ház igazgatójának és munkatársainak a sok segítséget, a gyors és pozitív hozzáállást, Varga Attilának, a hangosítás zavartalan lebonyolítását.

PT

Támogatónk

nka

Nemzeti Kulturális Alap

Mindenki chanukája

A Komáromi Zsidó Hitközség idén első alkalommal kapcsolódik be a budapesti Bálint Zsidó Közösségi Ház által szervezett „Mindenki chanukája” című programba. Az egyes zsidó szervezetek december elején húztak egy másikat, a résztvevők közül. Az ajándékokat december 21-én közös ünnepség keretében adják át. Az eseményről januári számunkban számolunk.

Chanuka ünnepe

Az első gyertyagyújtás 2011. december 20-án kedden este van, az utolsó gyertyát december 27-én kedden kell meggyújtani.

Macesz 5772

Ezúton kérjük hittestvéreinket, hogy az idei pészachra szükséges, macesz, maceszliszt és bor igényüket december 31-ig szíveskedjenek jelezni a 7731-224-es telefonszámon vagy a menhaz@menhaz.sk e-mail címen.

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

2008. január 1-től támogatását az alábbi bankszámlaszámokra küldheti (támogatás személyesen a KZSH titkárságán és csekken is lehetséges):

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Nemzetközi átutalás külföldről:

A KZSH címe: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK060900000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno vagy

IBAN: SK525200000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Bankunk címe: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Köszönjük!

Magyarországi olvasóink figyelmébe: Kedves Olvasónk!

Kérjük, hogy az egyházaknak adható személyi jövedelemadója 1 százalékát a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége (MAZSIHISZ) részére ajánlja fel a 0358-as technikai számon. A MAZSIHISZ rendszeresen támogatja a KZSH munkáját!

Faliújság rövid hírek

✦ A HH-t, a KZSH-t és a Shalom klubot támogatták: Navrátil Vera néni (Pozsony), Koníčková Agneša (Komárom) Bruckner Ibolya (Ógyalla) és anonimitásukat kérő adományozók. Köszönjük!

✦ A Schnitzer Ármin Mikromúzeum kiállításának megújításához fényképekkel járultak hozzá: Glatz Péter (USA), Wilhelm Parnes Ágnes (Izrael), Wohlstein Sándor (Pozsony), Pasternák Anna (Komárom). Köszönjük!

✦ A budapesti Magyar Zsidó Levéltárban folyik dokumentumaink és a temetői jegyzékünk digitalizálása. A komáromi Állami Levéltár korabeli térképmásolatokkal segítette munkánkat.

✦ A budapesti Vértes család adományából és pályázati támogatásból új könyvek érkeztek a Spitzer Béla Kiskönyvtárba. Köszönjük!

Temetői hírek

Folytatódott a sírkövek felállítása. Biztonságosan rögzítették többek között Milch Emánuel évekig dőléssel fenyegető nagyméretű sírkövét, a hitközség felújította egykori kedves tagunk, Messinger Hajnalka néni sírkövét, amely nagyon rossz állapotban volt. A munkálatok az időjárástól függően folytatódnak.

Hitközségi Híradó (Spravodaj) – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja (mesačník ŽNO v Komárne). Alapítva 5756-ban (1996), **főszerkesztő** –
 északredaktor: Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak** – spolupracovníci: Haas Judit, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő** – grafická úprava: Saláth Richárd, **olvasószerkesztő** – jazyková korektúra: Vadász Magda (Budapest), Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomtatás** – tlač: Nec-arte Kft., Komárom, a **KZSH címe** – adresa ŽNO: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel./fax: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám**: EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!** S finančnou podporou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky – a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériuma támogatásával.

„Mi is itt vagyunk“

(Folytatás az 1. oldalról)

A nap záró előadását **Jaroslav Franek**, a Szlovákiai Zsidó Hitközségek Szövetségének szóvivője, a Pozsonyi Zsidó Hitközség aktív tagja tartotta, fő érdeklődési területéről „Az európai zsidóság változásai – út a jelenhez” címmel.

A második nap különösen érdekes témával kezdődött. **Toronyi Zsuzsanna**, a Magyar Zsidó Levéltár vezetője a közelmúltban kapott felkérést a Schnitzer Ármin Mikromúzeum kiállításának megújítására. Elképzeléseit – A komáromi zsidó közösség bemutatkozási lehetőségei – gondolatok a Schnitzer Ármin Mikromúzeum lehetséges koncepciójához című prezentációjában ismertette.

L. Juhász Ilona a Fórum Intézet etnológusa

Szivák Juli, fiatalos lendülettel mesélte el, hogyan kapcsolódott be a gimnáziumi programokba Komáromban

Ezt követően a gyakorlaté volt a főszerep. Az Ipari Középiskola egyik osztálya kereste fel a zsinagógát, akiknek **dr. Balázs Gábor** mutatta be az épületet- köztük a Tórákat. A diákok számos kérdést intéztek az előadóhoz.

Gábor a zsidóság irányzataiba és alapfogalmaiba nyújtott betekintést.

A történelmi szekció másik előadója **Zima András** volt, aki először járt nálunk, „A magyar zsidóság missziója“ modernizáló zsidó integrációs stratégiák Magyarországon a 19-20. század fordulóján című előadása sok kérdést vetett fel a korszakkal kapcsolatban.

Délután a temetőkutatás oktatási lehetőségeibe pillanthatunk be **Bányai Viktória**, az MTA Kisebbségkutató Intézet Judaisztikai Kutatócsoportjának munkatársa segítségével.

A program záró előadásaként a pozsonyi Holokauszt Dokumentációs Központ – küldetését és feladatait **Ján Hlavinka** történész ismertette.

Paszternák Tamás koordinátor zárószavával ért véget a kétnapos, tartalmas rendezvény, melyen a professzionális magyar-szlovák szinkrontolmácsolást **Vadász Magda** végezte. Kö-

Beró László, a Jókai Mór Gimnázium tanára

szönet a segítségért **Haas Judit** iroda-vezetőnek, **Pasternák Antalnak** és **Zsuzsánának**, **Ing. Weissóvá Alicának** és **Piczek Ferencnek**.

A program a Szlovák Köztársaság Kormányhivatala, az Orange Alapítvány és a Szlovák Gázművek Alapítványa támogatásával jöhetett létre.

PT

Tóth Erzsébet Fanni szociálpszichológus

Jövönk, ami összeköt – a régió oldala

Generációváltás – Holokauszt emléknep Nagymegyeren

Majdnem egy évtizede már annak, hogy Varga László, a nagymegyeri középiskola történelemtanára úgy gondolta, az intézmény oktatási programjának részévé kell tenni az egykor itt élt zsidó közösségről és annak tragédiájáról való megemlékezést.

Ő volt az elsők egyike a régióban. A Komáromi Zsidó Hitközség által biztosított előadók azóta is minden évben

különleges volt. Varga tanár úr nyugdíjba vonult, de szerencsére ezzel nem szakadt meg a sorozat, tavaly bemuta-

visszatérnek a csallóközi kisvárosba. Az idei emléknep több szempontból

tott fiatal utódja, Sörös Angéla viszi tovább a kezdeményezést, amely példa-

értékű lehet az egész régió számára. A tanár úr ezúttal a hátsó sorban ülve nézője volt a programnak.

Végh Zsuzsanna igazgatónő kedves köszöntésével vette kezdetét a két csoportban mintegy száz diák részvételével zajlott esemény, december 2-án pénteken. Az első részben Paszternák Tamás, a KZSH programkoordinátora tartott interaktív foglalkozást a zsidóságról, mint életformáról. Az első csoportban több olyan diák is volt, akik már tavaly részt vettek a foglalkozáson. Jó volt látni, hogy ők sok mindenre emlékeztek, az egy éve elhangzottakból. A „haladó” csoport extra feladatokat is kapott. A második csoportban a foglalkozás egyszerre zajlott két nyelven, szlovákul és magyarul.

A második órában a Vészakorszakra emlékeztek a iskola tanulói Sörös Angéla tanárnő vezetésével. Bízunk abban, hogy jövőre is találkozunk, és a nagymegyeri iskola példáját sokan követik.

PT

Az Auschwitz Album Dél-Komáromban

A felújított Arany 17 rendezvényközpontban került sor az Auschwitz Album című utazó kiállítás megnyitójára

Dél-Komáromban, melyen Pasternák Antal elnök és neje képviselték hitközségünket. A budapesti Holokauszt

Emlékközpont kiállítását a Kossuth Szabadegyetem és a Soha többé Soá Alapítvány hozták a városba. Turi Bálint alpolgármester a város nevében köszöntötte a tárlatot.

A Kossuth Szabadegyetem részéről dr. Grüll Tibor szólt. Pécsi Tibor az emlékközpont oktatási felelőse bemutatta a kiállítást. Einhorn László, a MAZSIHISZ Komárom-Esztergom megyei képviselője is mondott köszöntőt. A megnyitó kultúr műsorral és fogadással zárult.

Az egy hét alatt diák tárlatvezetők segítettek a kiállítás megtekintését a város polgárainak és diákjainak. A szervezésben dr. Zsilka Ilona és Számadó Emese működtek közre.

PZS

STETL – a Hitközségi Híradó kulturális oldala

Az oldal a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériuma támogatásával jött létre!

Feuerstein Azriel:

KELJFELJANCSI

4. FEJEZET 1. RÉSZ

1928. április tizenhetedikén, anyukám elbeszélése szerint reggel három órakor születtem a kassai városi kórházban. A születési bizonyítványban a szlovák nevenem, mint Juraj Feuerstein szerepelek, de azóta különböző nyelvű iratokban voltam Jiří csehül, George angolul, Georg németül és svédül, amelyek mind sárkányölő Szent György nevének változatai, akinek a névnapján láttam napvilágot. Hogy a dolog egyszerűbb legyen a Bar-Micvámra a Tórához, Azriel Jaakov ben Mordechai ben Lájis ben Méir néven hívtak fel, a szokással ellentétben még két generációt hozzáadva, megtiszteléseként.

Az első Azriel Jaakov Altmann egy lengyelországi vértanú volt, akit 1650 körül gyilkoltak meg egy pogromban, az özvegye a két gyermekével Németországba menekült majd onnan ő vagy az utódai Szlovákiába. Azóta hagyomány a családban, hogy minden második nemzedék minden elsőszülöttje, mind női, mind férfiágon, ezt a nevet örökli. Az én nagyapám, Azriel Jaakov (polgári nevén Izidor) Altmann 1850-es születésű és Eperjesen élt, szigorú vallásos nevelést kapott, amelyet mint autodidakta, olvasás által széleskörű világi ismeretekkel egészített ki. Ifjú férfikora az 1880-as évekre esett, amikor már az eperjesi hitközség vezetői között volt. Ez volt az az időszak, amikor az egész európai zsidóság nyakig volt a konzervatív ortodoxia és az újítani akaró neológ és status-quo mozgalmak közötti harcban. A nagyapám az ortodoxia élén állt és nagyon neki köszönhető, hogy az eperjesi zsidóság zöme hű maradt a konzervatív fel fogáshoz. Ennek dacára, Herzlnek és a cionizmusnak nagy híve és a vallásos cionista Mizráchi szlovenszkoí megalapítója volt, amelyet a Cionista Kongresszusban is képviselt.

Széleskörű társadalmi működése mellett nagyon tehetséges és sikeres üzletember volt. Az Eperjes fő utcáján lévő korcsmáját először vendéglővel, majd kis szállodával is bővítette és megvette a hatalmas telket, amely azután a család központja lett. A feleségével, a Gutmann családból való Frumettel együtt hat lányt, köztük az anyámat, és három fiút nevelt fel, akikről majd a könyvem végén számolok be, ahol emléket állítok azoknak, akik a Holocaust áldo-

zatiak lettek. Altmann Izidor halálakor 1910-ben a Monarchia zsidóságának a központi lapjában, a Budapesten megjelenő Jüdische Allgemeine Rundschau-ban egy elismerő és méltató nekrológ jelent meg, amely a család büszkesége volt, és féltve őriztek minden fényképalbumban.

A nagyanyám, Frumett Altmann tizenkét évvel Izidor után halt meg és ez alatt, az utolsó években a vejének, Krauss Árminnak a segítségével tehetségesen vezette a családot és az üzletet. Frumett a Gutmann családból való volt, amely a családfáját – kissé kanyargós utakon-messzire vezette vissza. Az anyja, Eszter Chana Gubiner és a dédnagyapja Avraham (Avili) Gubiner a „Magen Avraham” szerzője, aki viszont Rabbi Slomo Lurie (Hamaharsal) utódai közé tartozott. A családfa Joszelmanon keresztül, akit Németországban a „zsidók királyának” neveztek, Rasihoz a Talmud kommentárok szerzőjéhez vezet, aki viszont a Talmudban szereplő Rabbi Napcha utódja és ez, mint mindenki tudja, egyenes leszármazottja Dávid királynak. Q.E.D. Én ilyenkor meg szoktam jegyezni az elbeszélőnek nagy bosszúságára, aki szent tűzzel a szemében sorolta fel előkelő őseinket, hogy minél mélyebben ásunk a család gyökerei felé, annál közelebb kerülünk a majomhoz, de tény, hogy hízogóbb eljutni Dávid királyhoz, mint azt a pár koldust és egy-egy elvétve talán található akasztófavirágot keresni a családfa elszáradt ágain. Tény, hogy a cinikus mosoly ellenére én is elismételtem ezt a mesét, hiszen azon nagyon kevesek között vagyok, akik elmesélhetik.

Apai részről a családfa ugyan lényegesen rövidebb, de nem kevésbé „beköved”. Az első, akiről tudunk a dédnagyapám, Feuerstein Lajos, aki állítólag az első tíz zsidó között volt, akiknek megengedték, hogy emeletes házat építsen Kassán a tizenkilencedik század elején, eddig a mese. A fia, a dédapám Feuerstein Méir a Kassa-Oberberg vasútvonal fővállalkozója volt. Ez az első vasút volt, amely Kassát érintette. Egy kétemeletes háza volt, és annyira megszedte magát, hogy fiának, a nagyapámnak, Feuerstein Lajosnak, aki 1866-ban született, az Osztrák-Magyar Monarchia egy előkelő egységében tiszti rangot vett. Szolgálni csak öt-tíz évig szol-

gált, részt vett az akkor gyakori balkáni büntetőhadjáratokban, annyira beleélt magát a dzsentri és nagybirtkos tisztársai pazarló és kártyázó légkörébe, hogy a leszereléséig az apját is leszerelte a nem kis vagyonának jó részéről. Utána feleségül vette a nagymamám, Bottenstein Adélt egy jó nevű, de szegény család lányát, és a kis hozományból vett egy korcsmát Kassa egyik elővárosában. Két lányuk és négy fiúk született, akik ugyan nem nőttek fel nyomasztó szegénységben, de szűkös körülmények között éltek, amíg az apám meg nem alapozta üzletét és kissé rendbehozta a család szénáját. Ebből az egész családból én maradtam meg egyedül, a többieket a náci elpusztították. A továbbiak során majd egyenként megemlítem őket. Mielőtt folytatom anyám, apám és magam történetét, egy pár szót Kassáról.

Kassa az Osztrák-Magyar Monarchia magyar részéhez tartozott az első világháború végéig, 1918-ig, amikor az újonnan megalakult Csehszlovákia része lett és maradt 1938-ig, akkor visszacsatolták Magyarországhoz egészen 1945-ig, a második világháború végéig. Mindezek a változások alatt és ellenére Kassa megmaradt annak, ami volt, Kelet-Szlovenszko fővárosa, megyei székhely, ahol a kerületi hadtestparancsnokság, a középfokú bíróság, a kerületi rendőrpáncsnokság ülésezett. Az épületeket, amelyekben ezek a hatóságok székeltek a régi monarchia szabályai szerint építették és sok nemzedékre szóló marandóságot sugároztak. Mindezek felett a dóm, amely minden kassai származású albumjában díszhelyen szerepel, felette nagy park szökőkúttal, majd a pompás városi színház, ahova rövid idővel a premier után minden darab lejött Pestről. Utána még egy, sok szoborral teli park és még egy szökőkút, amely esténként a szivárvány összes színében tündökölt (piros, kék, zöld és fehér), az első és egyetlen színes szökőkút volt egész Szlovenszkon, míg a pozsonyiak megirigyelték, de szavahihető emberek – kassaiak – szerint a miénk sokkal szebb volt. Ez a zöld sáv, amely a dóm alatt is folytatódott kettéosztotta a rendkívül széles Fő utcát, a szökőkút után bezárult és száz méterrel utána, az utca közepén álló villanyórával fejeződött be, amely az egyik oldalon az Andrassy palotával és az üzletünkkel, a másik oldalon a Tivoli mozival és a Posta utcával volt szemben és a sziget, amelyen állt a villamosmegálló.

Folytatása következik...

Egy év Izraelben – Dr. Paszternák András útinaplója

V. rész: Párhuzamok

(2011. június 15., szerda)

A tegnapi nap egész jól indult. Reggel sikerült elkapnom a munkabiztonságos nénit, így elvileg a jövő hétfőn megkapom a szokásos, kötelező kiképzést. Van persze, ami nem megy ilyen simán. Másfél hete küzdök egy e-mail címért, amely egyben belépő a hálózatra is. Még szerencse, hogy hoztam a laptopom, különben egy jelszavazott gép előtt ülhetnék tétlenül. Amíg nincs jelszó, nem tudok irodalmazni, nem érem el a cikket, nem tudok nyomtatni... Aláírtam már egy hosszú héber nyelvű kérvényt, voltam a munkaügyi néninél, a titkárságon, kétszer beszéltem a rendszergazdával, ráuszítottam a témára a főnököm... Ma este kaptam, végül egy mailt, de még nem működött 18:00-kor oda-

bent. Bezzeg otthon az MTA Kémiai Kutatóközpontban, csak tárcsázta az ember a 118-at, s hárman is ugrottak azonnal... Hát igen, amikor az ember kiszakad valahonnan, akkor kezd meglátni a hely igazi értékeit!!

A tegnapi nap munkával telt, este betértem a pár napja felfedezett buszvégállomás melletti boltba, egy kicsit vásárolni. Aztán megejtettem első szentföldi ruhavásárlásomat is a Negba utcában, három ing gazdagította a 20 kg-os súlykorlát miatt meglehetősen "szegényes" ruhatáramat. A vásárlás megterhelő pilanatait egy falafel elfogyasztásával oldottam... fenséges volt, olyan, mint a szarvasi táborban szokott lenni... ahogy ettem, lélekben az alföldi város határában lévő táborban jártam...

Ma reggel ismét lenyűgözött az egyetemre vezető gyaloghíd. Észak felé dugó, délre üresség... órákig tudnék itt állni. Valahogy mindig kényszerrel érek ar-

ra, hogy fotózzak egy-egy képet. A délelőtt során felkerestem a pásztázó elektronmikroszkópos (SEM) labort, majd Ornával találkoztam, aki itt írja az egyetemen a doktoriját, s konzultációra jött. Az e-mail címes rohangálás miatt sajnos csak kis időt tölthettem vele.

11-kor tanszéki szemináriumra mentünk, amelyet egy prof. emlékére tartottak, a szemeszter végéhez közeledve a család jutalomban részesített két kiemelkedő eredményt elért diákot. Az angol nyelvű előadás előtt, melyet a Ben Gurion Egyetem egy nanotechnológiával foglalkozó professzora tartott, hetiszakasz magyarázat volt, sajnos héberül, így nem értettem. Hihetetlen, egy kémiai szeminárium előtt hetiszakasz magyarázat. Ez volt a szemeszter utolsó tanszéki összejövetele, szóval legközelebb októberben...

A délután gyorsan elrepült, most beszéltem Nathalieval, az unokatesómmal, hívott péntek estére. Holnap csütörtök, az utolsó munkanap. Majd este eldöntöm, mi is legyen a hét végén...

Megkaptam első leveletem is itt Izraelben. Pont összefutottam a házínénivel, aki mondta, hogy a küszöbömre tette. A Bank írt egy háromoldalas héber levelet TODÁ!

Megy a TV, a 10-es csatorna, s neki álltam mosni egy kicsit...

(2011. június 17., péntek)

A csütörtök reggel szokásosan indult. Séta a Negba, majd a Hagana utcán. Azon tűnődtem, mennyi iskolabusz jár erre... Kicsik, nagyok, vagy 10-12, amíg végigérek az utcákon. A macskák is helyben vannak, feketék (:)), fehérek, tarkák... a lehető legváratlanabb helyekről ugranak elő.

Odabent ismét első voltam. A nap las-

san indult, küzdöttem egyet az e-maillal, ami még mindig nem megy, utána a jövő heti konferenciára, szemináriumra készültem. Felkerestem a bankot, ahol átvettem életem első héber nyelvű bankkártyáját, majd a kampusz felfedezésére indultam. Betértem a nagy könyvesboltba, amely csomó hasznos, tanulást segítő kellelkel volt tele. Láttam a menzát végre, egy ruha, ajándék és ételmisszerboltot.

Az ebédemet két „csoporttársammal” közösen fogyasztottam el, a lány izraeli, a srác Marokkóból alijázott 17 évesen. Az események délután kezdtek felpörögni. A főnököm szólt, hogy érkezett egy cég képviselője, aki egy műszert szeretne eladni nekünk, s foglalkozzam vele.

Ah, új műszer, azok beüzemelését szeretem, az mindig olyan simán, egyszerűen, gond nélkül megy, legyen szó akár német, amerikai vagy orosz cégről (kedves MTA Kémiai Kutatóközpontos Olvasóim, kéretik most nem mosolyogni!).

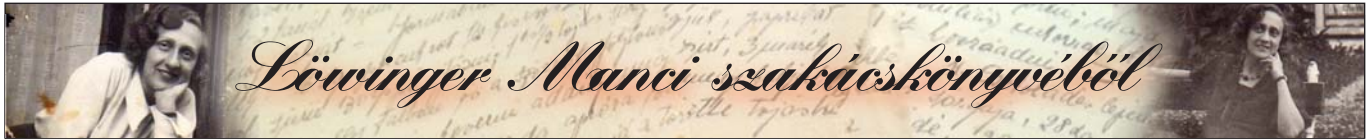
Végül simán vettük az akadályokat, s munka közben, amíg a számítógép dolgozott, megismertem a szerelő-kereskedő élettörténetét, amely Moszkvából vezetett immár 22 éve a Szentföldre.

A műszer üzembe helyezése elhúzódtott, utolsó munkanap lévén, lassan az emberek is kezdtek elszállingózni. Végül az egyik diákkal, a szerelővel hármában maradtunk az osztályon. Sor került egy-két mérésre, majd vasárnapig felfüggesztettük a műveletet. Fél hétkor végeztünk, de ekkor még hátra volt néhány nitrogénpalack átszerelése. Valami probléma volt a reduktorral – gondoltuk elsőre – jó pár palack átmozgatása után azonban kiderült, inkább az új palackkal van valami gond.

Lassan sötétedett mire hazaindultam. Lement az első laboros napom, pedig nem is gondoltam reggel, hogy csütörtökön kezdünk majd bármilyen érdemi munkába. Jó érzés volt fehér köpenyben, gumikesztyűben lenni újra!

Most hétvégi pihenés, vasárnapról konferencia, munka, szeminárium, munkavédelmi képzés. Sok minden egyszerre, egy időben... no majd mesélek.

*Az Interneten folyamatosan publikált Posztdok Napló alapján –
www.kispaszti.com*

Márák Kátom

Mikor írom ezenket a sorokat, elképzelem Kedves Olvasóimat, ahogy olvassák a történet címét, régi hangok visszhangoznak a fülemben. A modern héberben a szefárd kiejtést használják, illetve a hangsúly az utolsó szótagon van, de a magyar anyanyelvűek, mikor héberül beszélnek, az első szótagot hangsúlyozzák, és gondolom, hogy a Kedves Olvasóim is pont úgy ejtik ki ezt a két szót, mint azok, akik a emlékeimben részt vesznek.

A mi szomszédságukban főleg magyar nyelvűek laktak, akiknek nehéz volt az új országot és főleg a nyelvet megszokni. Próbáltak beilleszkedni, a fiataloknak sikerült a nyelvet gyorsan megtanulni, hamarosan úgy beszéltek, mint a szábrék. Ismeretes hogy, az Izraelben születetteket szábréknak becézik ez egy sivatagi kaktusz, amelynek a gyümölcse édes, a külseje tüskés. Hogy ez a becenév valójában jellemzi, az itt születettekről majd máskor fogok írni.

Spitzék fia Éliyáhu, akit mindenki Élinak hívott feleségült vett egy Szábre lányt, akivel az egyetemen találkozott, Tálit. Spitzék büszkék voltak fiukra, szerették a menyüket, de egy kifogásuk volt. Táli szerintük nem tudott főzni. Nagy szomorúságukra Táli biztos volt benne, hogy ő jó szakács és az otthon tanult ételek, amelyeket Élinek tálalt, nagyon ízlettek neki. Spitzné nem akart vitatkoz-

ni, de mikor elmesélte barátnőinek Éli és Táli napi étlapját, a barátnők egyhangúlag igazat adtak neki.

Egy téli napon Spitzné felhívta Élit, aki pont aznap nem ment munkába, mert könnyen megfázott. Spitzné mindent félre tett, szaladt a zöldségeshez, a henteshez. Hamarosan a konyhájából a friss húsleves étvágygerjesztő illata terjedt az utcán. Mikor a leves kész volt, Spitzné átszűrte, külön dobozba rakta a húst és a zöldséget, kifőzött leves tészta. A három dobozzal felült a buszra, a város másik oldalára utazott ahol Éli és Táli lakott.

Éli csodálkozva nyitott, ajtót, mosolyogva mondta anyjának, kár hogy anynyit fáradozott, ő már jól van, miután már kétszer evett márák kátomot, amelyet Táli főzött és teljes gyógyulást hozott neki. Spitzné örült, hogy a fia egészséges és mégse kérdezte, hogy mi fán terem az a márák kátom, de ami biztos az biztos, a húsleves ott hagyta. Talán az influenza bacilus csak rövid időre távozott, és ha visszajön, ott van a gyógyszer, a húsleves.

Mondanom sem kell, hogy a barátnőnek Spitzné beszámolt a márák kátomról, de egyikük se tudta, hogy miről van szó, Próbálták lefordítani magyarra: narancsszínű leves, lehet, hogy a leves narancsból van?

Pár napra rá az egyik szomszéd lett beteg, ez is influenza volt, mivel ő vegetáriánus a húsleves kizárt volt. Éli és Tá-

li Spitzéknél voltak látogatóban, mikor Éli hallotta, hogy a szomszéd beteg, rögtön ajánlotta, hogy ő lefordítja a márák kátom receptjét, hogy a szomszéd is élvezze a finom levest és a gyorsan gyógyuljon.

Így tudódott ki, mi az a márák kátom, amelynek a fordítása valójában narancssárga leves, de nincs benne egy csepp narancs sem, hanem más sok finom zöldség sok vitaminnal, amelyek nemcsak influenza ellen segítenek. Hideg téli napokon finom és laktató leves mindenkinek. Ez a két szó szlogenné vált, és aki a márák kátomot főzte a családjának, úgy érezte, hogy még egy komoly lépést tett az Izraeli szokások elfogadása felé.

A hozzávalók: 4 sárgarépa, 2 édes krumpli, ha kisebbek, akkor 4 db, 30 dkg sütőtök, 1 zeller gumó, 2 dl főzõtej, 1 fej hagyma, 2 gerezd fokhagyma, 4 kanál olaj, ha lehetséges oliva, só, bors, szerecsendió.

Elkészítése: A hagymát és a fokhagymát apróra vágjuk és kevés olajban megpároljuk, a többi zöldséget kis darabokra vágjuk és hozzá adjuk a hagymához, annyi vizet adunk hozzá hogy elfedje. Mikor megpuhultak, hozzáadjuk a tejszínt és a fűszereket, 3 percig főzzük, lassú tűzön. Turmixgéppel, összetörjük, addig passzírozzuk, míg teljesen sima nem lesz. Tálaláskor meghintjük apróra vágott zöldhagymával vagy kaporral, esetleg snidlinggel.

Orna Mondshein

Návrh programov ŽNO v Komárne na rok 2012 Tervezett programok 2012-ben

29. 1. 2012	nedeľa – vasárnap
12. 2. 2012	nedeľa – vasárnap
11. 3. 2012	nedeľa – vasárnap
6. 4. 2012	péntek – piatok
1. 5. 2012	utorok – kedd
27. 5. 2012	nedeľa – vasárnap
17. 6. 2012	nedeľa – vasárnap
2. 9. 2012	nedeľa – vasárnap
16. 9. 2012	nedeľa – vasárnap
17-18. 9. 2012	po-ut, hétfő-kedd
25. 9. 2012	utorok – kedd
26. 9. 2012	streda – szerda
7. 10. 2012	nedeľa – vasárnap
4. 11. 2012	nedeľa – vasárnap
9. 12. 2012	nedeľa – vasárnap

Deň Holocaustu OSN – ENSZ Holocaust emléknap
TuBiSvat – Shalom klub
Purim – Shalom klub
1. séderová večera – I. széder este
Komárňanské dni – Komáromi Napok
Savuot – Shalom klub
Deň martýrov – mártírnap
Európsky deň židovskej kultúry – Zsidó Kultúra Európai Napja
Erev Rosh Hasanah
Rosh Hasanah
Kol Nidre
Jom Kippur
Sukkor – Shalom klub
Shalom klub
Chanuka

Nitrianska synagóga

(Pokračovanie zo strany 4.)

Vnútná výzdoba synagógy je skromná, nie sú v nej žiadne obrazy, sochy alebo iné napodobeniny Boha. Vyplýva to zo základných článkov židovskej viery, kde sa hovorí, že Božie bytie má inú podstatu ako ľudské. Preto je zakázané spodobňovanie Boha formou výtvarného diela, vytvoreného človekom. Vonkajšiu podobu a architektonické riešenie tradícia a náboženský predpis neobmedzuje. Dodržiavajú sa iba základné prvky, ako je orientácia budovy na východ, t.j. k Jeruzalemu, jej umiestnenie na takom mieste, aby podľa možností dominovala okolitej zástavbe a rozdelenie priestoru synagógy na mužskú a ženskú časť. Interiér synagógy tvorí sieňový priestor otvorený do ústrednej kupoly, ktorú nesú štyri piliere s ozdobnými hlavcami. Po stranách centrálného priestoru obieha empora, prístupná z troch strán točitým schodiskom.

Osudy

Príbeh nitrianskej synagógy je poznačený krutými udalosťami, ktoré zasiahli Európu a tunajšie židovstvo v období holokaustu a následných rokov determinovaných komunistickou ideológiou, ktorá mala negatívny vzťah k cirkvám a náboženstvu. Prerušila sa kontinuita vzájomného spoluzitia viacerých etník a náboženských skupín. Sakrálné objekty sa využívali ako sklady, chátrali. Zdecimovaná židovská komunita na Slovensku nebola v stave postarať sa o ich údržbu a prevádzku.

Pôvodným vlastníkom synagógy bola Židovská náboženská obec v Nitre, od roku 1982 mesto Nitra. Obnova schátratej budovy sa začala už v roku 1982. Prvé dve etapy boli ukončené v roku 1990, ďalšie dve sa z dôvodu stagnácie projektovej prípravy a nedostatku financií neuskutočnili v plánovanom období. Situácia sa čiastočne zlepšila až v roku 1996, keď sa odborníci spracovávajúci projektovú dokumentáciu zamerali na využitie jej špecifika, vynikajúcej akustiky a pokračovalo sa v rekonštrukcii interiéru. Morálne i finančne sa na nej podieľali aj partnerské mestá, holandský Zootermeer a americký Naperville. Kultúrnej verejnosti bola synagóga sprístupnená v roku 2003. Vznikol tu vzácny priestor na realizáciu kultúrnych a spoločenských podujatí. Svoje miesto tu má

expozícia Múzea židovskej kultúry Slovenského národného múzea v Bratislave pod názvom Osudy slovenských Židov, aj stála výstava významného izraelského výtvarníka Shragu Weila (1918-2009), rodáka z Nitry. Od roku 2009 je synagóga súčasťou projektu Slovenskej cesty židovského kultúrneho dedičstva.

Staviteľ synagóg Leopold Baumhorn

Nepatril medzi najvýznamnejších architektov svojej doby, ako bol Ödön Lechner či Béla Lajta, ktorý vytvorili v Uhorsku nový dobový štýl, spájajúci prvky ľudového umenia a nastupujúcej secesie, no bol svojou tvorbou jedinečný. Aj keď sa na jeho stole zrodili projekty významných svetských stavieb, bankových domov, palácov, škôl, monumen-

tálnych pomníkov, historiografia si ho uchová ako najväčšieho a najplodnejšieho staviteľa synagóg na konci 19. a začiatku 20. storočia. V rokoch 1888 až 1932 ich naprojektoval 22, viac, ako hociktorý európsky architekt. Podpísal sa aj pod rekonštrukciu mnohých ďalších. Sú to monumentálne, elegantné chrámy veľkých i menších miest po celej monarchii, ktoré sa nestali iba pýchou tamojších židovských náboženských obcí, ale aj miest, ktoré zdobili. Ostrihom, Rijeku, Temešvár, Brašov, Kaposvár, Segedín, Pécs, Czegléd, Mako, Szatmár, Novi Sad, Arad, Győr, Kecskemét, Eger, Gyöngyös...Budapešť, na území Slovenska Nitra, Trenčín, Lučenec či Liptovský sv.

Mikuláš (rekonštrukcia). Sú svedkami emancipačných snáh stredoeurópskeho židovstva na prelome 19. a 20. storočia.

Nová doba – nové požiadavky

Výstavba synagóg bola v tej dobe v podstate poľom neoraným. Neologické hnutie si vyžadovalo modernejší a veľkorysejší štýl, odlišujúci sa od ortodoxného. Objednávateľia si priali chrámy veľkých rozmerov, s vežami, zdobnými individuálnymi prvkami. Preto boli žiadani staviteľia, ktorí síce poznali tradície, ale mali schopnosť vytvoriť projekty nového štýlu. L. Baumhorn bol jedným z nich. Sám spomína, aké pochybnosti ním zmietali, keď dostal prvú objednávku na synagógu v Ostrihome. „Som už dostatočne zrelý a duchovne pripravený na takúto úlohu?“ vravel si. Každá objednávka bola novou výzvou. Odjakživa ho fascinovala hra s detailmi. Umelecky vkladal do nich prvky židovskej tradície. Najkrajšie spomienky ho viazali k času, keď staval synagógu v Segedíne a o každom detaile, rastlinných a zvieracích motívoch viažucich sa k židovským sviatkom, živo diskutoval s tamojším veľkým učencom, rabínom Imanuelom Löwom.

Curriculum vitae

Leopold Baumhorn sa narodil v roku 1860 v obci Kísbér v Komárňanskej župe, v rodine učiteľa. Reálne gymnázium absolvoval v Györi. Otec ho potom poslal na štúdiá na Vysokú školu technickú do Viedne, kde bol žiakom vychýrených staviteľov – profesorov Königa, Ferstela, Weyra. Po absolutórii sa na krátko vrátil do rodiska, no onedlho presídlil do Budapešti a zamestnal sa v projekčnom ústave Gyulu Pártosa a Ödöna Lechnera, kde pobudol 12 rokov. Potom si otvoril vlastný ateliér, v ktorom navrhol nielen množstvo synagóg, ale aj civilných stavieb. Jeho tvorbu počas celého života determinovala ľahká kresba, jemné a bohaté zdobenie. Bol to typický „baumhornovský“ eklektizmus s maurskými, byzantskými a secesnými prvkami. Architekt zomrel v roku 1932. Na jeho náhrobničku na židovskom cintoríne v Budapešti, na Kozmovej ulici, je zvečnená kupola synagógy v Segedíne, týčiaca sa nad oblaky. Práve tento chrám sa považuje za jeho majstrovské dielo. Podľa mnohých je to jedna z najkrajších synagóg na svete.

Nitrianska synagóga 1911–2011

2. časť

Slávnosť zasvätenia v sále radnice otvoril predstavený židovskej obce Artúr Verő, ktorý podal výklad o histórii a obraz kultúrnej činnosti obce za posledných šesťdesiat rokov. Objasn timer každú fázu nového neologického hnutia, ocenil všetky, aj tie najmenšie morálne zásluhy a hmotné obete, vyslovil úradom a jednotlivcom vďaka za doterajšiu podporu.

Sprievod sa odobral potom do nového božieho stánku, kde architekt Leopold Baumhorn po krátkom príhovore odovzdal predstavenému obce kľúč. Ten ho podal rabínovi dr. Deziderovi Kleinovi so žiadosťou, aby otvoril bránu chrámu. Krásne priestory sa čoskoro naplnili. Bolo tu miesto pre 500 veriacich, z toho 250 miest na prízemí a 250 na emporách. Nachádzali sa tu drevené lavice zdobené na začiatku radu Dávidovou hviezdou. Priestory boli osvetlené kovanými závesnými svietidlami, slohovo zapadajúcimi do orientálnej architektúry interiéru.

Hostia zaujali čestné miesta. Hlavný kantor Simon Deutsch odrecitoval za sprievodu organu modlitbu, na to z chóru odznela štátna hymna. Rabín dr. Silberfeld zapálil večné svetlo a prihovoral sa prítomným. Zaoberal sa témou svetla a temnoty a vyslovil pranie, aby v človeku prebývajúce božské prometeovské iskry ožili. Potom boli do posvätnnej skrinky uložené zvitky Tóry a odznela modlitba „mincha“. Po nej vstúpil rabín dr. Klein na bimu a predniesol verš: „Keď vyslovím meno Božie, vzdajte chvály nášmu Bohu.“ Napokon sa prítomným prihovoral rabín dr. Arnold Kis, rovnako zdatný básnik, ako aj duchovný.

Slávnosť zasvätenia chrámu zanechala podľa dobovej tlače v prítomných nezabudnuteľný zážitok. Zúčastnil sa na nej župan Štefan Graus, vrchný notár Langhammer, stoličný fiškál dr. Géza Gyürky, prezident súdu Lotár Nyéthegeyi, starosta Lajos Tóth, vrchní rabíni z Budapešti, Košíc a Zlatých Moraviec, deputácie viacerých susedných náboženských obcí, dôstojníci nitrianskeho vojenského pluku a žandárstva, viacerí kráľovskí sudcovia a úradníci správy. Po

slávnosti nasledovala večera v tzv. Schillerovej záhrade.

Synagóga očami veriaceho...

Synagóga je centrom náboženského života Židov. Slovo je gréckeho pôvodu a používali ho pravdepodobne helénski Židia vo význame zhromaždenie, spoločenstvo. Synagóga bola po stáročia nielen strediskom náboženského, ale i sociálneho života obce, v ktorej plnila tri základné funkcie: modlitebne, školy na vyučovanie náboženského zákona a miesta verejných rokovaní obce. V ďalšom historickom vývoji sa však ako hlavný význam synagógy ustálilo jej poslanie duchovného centra. Aj forma bohoslužby stanovená talmudom ostala prakticky v priebehu storočí nezmenená. Prelína sa tu verejná i osobná modlitba, jednotlivec sa sústreďuje na svoju vlastnú modlitbu a súčasne spolu s celou obcou počúva čítanie biblických textov a ich výklad.

Bohoslužbu, na ktorej je predpísaný minimálny počet desiatich mužov (minjan), vedie kantor, ktorý je zástupcom zhromaždenej obce. Riadi modlitby, predčítuje ich v mene všetkých a v príslušných častiach liturgie predspevuje melodické partie. Rabína, duchovného predstaviteľa židovskej obce, treba chápať ako učiteľa a znalca Tóry, nie ako kňaza. Nie je prostredníkom medzi Bohom a človekom. Rozhoduje aj v záležitostiach náboženského práva, pôsobí ako duchovný radca a hovorca svojej obce, i ako učiteľ a vychovávateľ. V synagóge býva kazateľom a vykonáva aj niektoré náboženské obrady, svadbu, bar micva a pod. Rabíni boli veľmi vzdelaní ľudia, ktorých povest bola tvorená hlavne vzdelanosťou a spôsobom života. K najvýznamnejším historickým osobnostiam mesta Nitry patrí viacero tu pôsobiach rabínov, napríklad zázračný rabín Ezechiel Baneth, Samuel Ungar, dynastia Katzovcov a iní.

Ústredným momentom synagogálnej bohoslužby je čítanie Tóry, preto aj vnútorné usporiadanie synagógy s tým úzko súvisí. Na východnej strane priestoru býva architektonicky stvárnená archa – svätostánok, ktorý slúžil na uloženie zvitkov Tóry, najcennejšieho predmetu v synagóge. Archa, ktorú tu vidíme, je stvárnená v podobe predstavanej edikuly na

trojiciach mramorových stĺpov, preklenutých masívnou archivoltou a ukončenej plným trojhranným štítom. V tympanone štítu je umiestnená doska Desatora. Dvere svätostánku boli zdobené mosadzným kovaním a madlom a zakrývali sa zdobenou oponou s motívmi zo židovskej symboliky. Pred svätostánkom sa nachádza večné svetlo ako pripomienka svietnika v starom chráme. Aby všetci v synagóge dobre počuli čítanie Tóry, predčítuje sa na vyvýšenom mieste – katedre, známej ako almemor alebo bima. Ortodoxné usporiadanie synagógy určuje, aby bola v strede. Almemor tejto synagógy bol na toto miesto posunutý po r. 1946, keď bola pôvodne neologická synagóga upravená na ortodoxnú. K stanovenému priestorovému členeniu synagóg patrí aj vestibul, odkiaľ prichádzajú veriaci do hlavnej siene. Tradícia totiž hovorí, že do kostola sa nemá prichádzať rovno z ulice, ale cez vestibul, kde každý pred vstupom do svätyne môže odložiť starosti a problémy, ktoré ho ťažia vo vonkajšom svete. Muži i ženy vstupujú do synagógy s pokrytou hlavou. Rozdelenie modlitebne na hlavnú, mužskú loď a priestor pre ženy určuje Talmud. Chlapci do 13. roku veku a dievčatá do 12. rokov sú deti, takže sa môžu pohybovať, kde sa im páči. Po zavŕšení spomínaného veku sa už zaraďujú medzi mužov alebo ženy.

...a architekta

Nitrianska synagóga je vzácnou architektonickou pamiatkou, zapísanou v Ústrednom zozname pamiatkového fondu Slovenskej republiky. Stojí v pamiatkovej zóne a v ochrannom pásme mestskej pamiatkovej rezervácie. Má centrálny štvorcový pôdorys, rozšírený na južnej strane o polygonálny rizalit. Hlavný vstup je situovaný na južnom priečelí orientovanom do ulice a je architektonicky stvárnený edikulovým portálom s motívom oslieho chrbta. Tvoria ho dvojkrídlové vstupné dvere s bohatým ozdobným kovaním a kovanou kľučkou. Za hlavným vstupom sa nachádza pamätná tabuľa s menami zakladateľov a darcov, ktorí finančne prispeli na jej výstavbu. Stavba je ukončená centrálnou kupolou s polygonálnym plášťom a nárožnými kupolami.

(Pokračovanie na strane 5.)

Aj my sme tu

(Pokračovanie zo strany 1.)

Po obede nasledovala prednáška etnologickej z Inštitútu Fórum v Komárne **Ilony L. Juhász**, ktorá prezentovala celý rad zaujímavostí o etnológii – histórii židovského cintorína v Komárne, čo je výsledok jej výskumnej práce vykonanej v posledných rokoch. Na hrobkoch v cintoríne našla mnoho zaujímavých nápisov

Posledná prednáška v ten deň odznela od hovorcu ÚZ ŽNO, aktívneho člena bratislavskej komunity od **Jaroslava Franeka**, ktorý hovoril o „Zmenách európskeho židovstva – cesty k prítomnosti“.

Druhý deň sa začal s mimoriadne zaujímavou témou. Riaditeľka Maďarského židovského archívu **Zsuzsanna Toronyi** mala prednášku na tému Myšlienky o

Zsuzsanna Toronyi – riaditeľka Maďarského židovského archívu

možnej koncepcii Mikromúzea Ármina Schnitzera, nakoľko nedávno dostala

poverenie od komunity na obnovu výstavy. Svojimi predstavami oboznámila prítomných poslucháčov.

Po teórii nasledovala prax. Študenti jednej triedy zo Strednej priemyselnej školy prišli do synagógy, ktorú predstavil **dr. Gábor Balázs**. Medzi inými hovoril aj o Tóre. Následne mali študenti mnoho otázok.

Program pokračoval prednáškami, Gábor oboznámil prítomných so smermi a základnými pojmami židovstva.

Druhý prednášateľ sekcie histórií bol **András Zima**, ktorý bol prvýkrát medzi nami. Hovoril o „Misií maďarského židovstva“ stratégii modernizácie v Uhorsku na prelome 19. a 20. storočia. Nastolil niekoľko otázok o tomto období.

Po obede sa naskytla možnosť nazrieť do výskumu cintorínov a ich predstavenia v rámci školení pomocou pracovníčky Výskumného ústavu menších pri Maďarskej akadémii vied **Viktórie Bányai**.

Na záver hovoril historik **Ján Hlavinka** o poslaní a úlohách Dokumentačného strediska Holokaustu v Bratislave.

Dvojdňovú konferenciu ukončil koordinátor **Tamás Paszternák**, profesionálne tlmočila **Magda Vadászová**. Ďakujeme za pomoc vedúcej kancelárie **Judite Haasovej**, **Zsuzsanne** a **Antonovi Pasternákovi**, **Ing. Alici Weissovej** a **Ferencovi Piczekovi**.

Program sa realizoval s pomocou Úradu vlády Slovenskej republiky, Nadácie Orange a Nadácie SPP.

V rámci konferencie *Aj my sme tu* v stredu večer 30. novembra malo občianstvo možnosť si vypočuť vo veľkej sále sídla Matice slovenskej koncert *Rodinný román* – od Pétera Gerendása.

Správy z cintorína

Pokračovali práce na cintoríne, postavili sa ďalšie náhrobné kamene. Medzi inými bezpečne zafixovali aj veľký náhrobný kameň Emánuela Milcha, ktorá bol už dlhšie v zlom stave. ŽNO obnovila náhrobný kameň našej bývalej milej členky Hajnalky Messingerovej, ktorý bol tak isto v zlom stave. Práce budú pokračovať v závislosti od počasia.

Pamätný deň Holokaustu vo Veľkom Mederi

Zmena generácií

Už uplynulo skoro desať rokov odvtedy keď stredoškolský profesor vo Veľkom Mederi László Varga si myslel, že treba vložiť do učebnej osnovy inštitúcie spomienku na kedysi tu žijúcej židovskej komunity a na ich tragédiu. V regióne patrila medzi prvých ktoré sa zaoberali touto tematikou a odvtedy ŽNO v Komárne sa vždy postará o to, aby prednášajúci o tejto tematike vždy prišli do tohto mesta na Žitnom ostrove. Tohoročný spomienkový deň 2. decembra bol z viacerých hľadísk mimoriadny. Pán profesor Varga odišiel do dôchodku, ale na šťastie sa program nezastavil. Akciou sa zaoberá z vlašajška známa mladá profesorka Angéla Sörös, jej akcia môže slúžiť príkladom pre ostatné mestá regiónu. Pán profesor sedel ako divák v poslednom rade hľadiska.

Program zahájila riaditeľka Zsuzsanna Végh, následne skoro 100 študentov rozdelili do dvoch skupín. V prvej časti programový koordinátor Tamás Paszternák v interaktívnej prednáške hovoril o židovstve ako o forme života. V prvej skupine bolo niekoľko žiakov, ktorí sa zúčastnili na tomto programe už aj vlni. Bolo dobré vidieť a počuť, že sa pamätali na vlašajšiu spomienku. Táto skupina dostala aj extra úlohu. Zaujímavosťou v druhej skupine bolo to, že na zamestnaní sa hovorilo dvoma jazykmi, po slovensky a po maďarsky.

Druhú hodinu zasvätili študenti pod vedením profesorky Angely Sörös pamiatke Holokaustu. Veríme tomu, že príklad školy vo Veľkom Mederi budú nasledovať aj iné školy a na budúci rok sa opäť stretne.

Žiadame Vašu podporu

Zmena ČÍSLA ÚČTU!

Vážení čitatelia!

Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Od 1. januára 2008 môžete zasielať peniaze na nasledujúce účty (je možnosť platiť osobne na sekretariáte, ako aj poukázanie peňazí šekom):

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900- Slovenská sporiteľňa alebo
10103804/5200- OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovenská republika

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

alebo

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Ďakujeme!

Krátke správy

✧ Spravodajcu, Komárňanskú židovskú náboženskú obec a klub Šalom podporili: Viera Navrátilová (Bratislava) a darcovia, ktorí si priali zostať v anonymite. Ďakujeme!

✧ K expozícii výstavy v Mikromúzeu Ármina Schnitzera prispeli fotografiami Peter Glatz (USA), Wilhelm Parnes Ágnes (Izrael), Alexander Wohlstein (Bratislava), Anna Pasternák (Komárom). Ďakujeme!

✧ V Maďarskom židovskom archíve v Budapešti prebieha digitalizácia nášho cintorína. V práci pomáhajú dobové kópie máp zo Štátneho archívu v Komárne.

✧ Naša knižnica Bélu Spitzera obdržala dar od rodiny Vértesovcov z Budapešti, z nadačnej podpory sme nakúpili nové knihy.

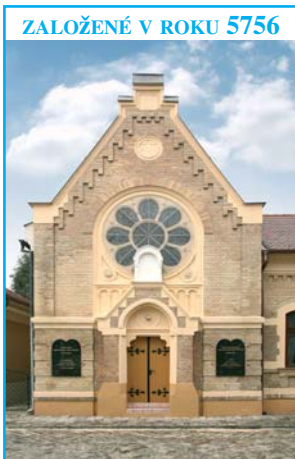
Maces 5772

Touto cestou prosíme našich súverencov, aby do 31. decembra t.r. nahlásili potrebu macesu, macesovej múčky a vína na telefónnom čísle 7731-224, alebo na e-mailovej adrese menhaz@menhaz.sk.

Sviatok Chanuky

Prvú sviečku zapalujeme v tomto roku v utorok 20. decembra a poslednú v utorok 27. decembra 2011.

SPRAVODAJCA

יהב

Aj my sme tu – referát z konferencie o vzdelávaní

Posledný deň novembra a prvý deň decembra sme usporiadali v Menház v sále Zoltána Wallensteina vzdelávaciu konferenciu s názvom „Aj my sme tu“, na ktorú sme očakávali záujemcov o túto tému z celej krajiny. Pozvali sme známych odborníkov zo vzdialených

miest, niektorí boli u nás prvýkrát. Na programoch boli prítomní študenti zo škôl, predstavitelia kultúrnych inštitúcií, žiaľ viacerí, medzi nimi predstavitelia miestnej univerzity a niektorých škôl neprišli. Prvý deň ráno bola sála plná.

Hostí na začiatku privítal koordinátor

programov ŽNO v Komárne **Tamás Pa-szternák**, predstavil základné princípy vzdelávacieho programu „Aj my sme tu“, resp. aj niektoré časti programu.

Z prednášky sociálnej psychologičky **Erzsébet Fanni Tóth** sme sa dozvedeli to, že čo si myslia dnešní študenti o Židoch.

Marcell Kenesei zástupca organizácie Centropa v Maďarsku predstavil organizáciu, ktorá sa zaoberá spracovaním rodinných histórií, ktoré nadácia následne predstaví, načrtnol aj možnosti spolupráce.

Etnograf a folklorista z Debrecína **Zsolt Heller** mal zaujímavú prednášku s názvom „Charakteristika židovského folklóru a praktické možnosti vzdelávania.“

Na konferencii bol aj rozhovor pri okrúhlym stole, kde sme predstavili dobrú prax v našom regióne. **Emese Számadó**, riaditeľka Múzea Gy. Klapku z Komáromu hovorila o výskume súvisiacom so židovstvom v meste, premietla celý rad doteraz neznámych fotografií. Profesor z gymnázia Móra Jókaiho z Komáromu predstavil putovné výstavy, publikácie a celý rad prác, realizovaných svojimi študentmi. **Juli Szivák** s elánom mladých predniesla to, akým spôsobom sa zapojila do programov usporiadaných gymnáziom v Komárome a následne, keď začala študovať v Budapešti ako sa zapojila ako dobrovoľníčka do práce Pamätného strediska Holokaustu.

(Pokračovanie na strane 3.)

Koncert Pétera Gerendása v Komárne

Rodinný román

V rámci konferencie Aj my sme tu v stredu večer 30. novembra malo obecnstvo možnosť si vypočuť vo veľkej sále sídla Matice slovenskej koncert Rodinný román – od Pétera Gerendása. Prvý raz sme organizovali koncert mimo synagógy, vlastné hľadanie vhodného miesta skrývalo veľa výziev. Našťastie prišlo mnoho poslucháčov nie iba spomedzi členov komunity ale prišli aj naši sympatizanti. Pán umelec predstavil svoje vlnajúce CD-čko, na ktorom sú piesne skomponované na texty veršov Sz. Koncz Istvána.

Koncert aj CD-čko vracia poslucháčov do trpkosti, nálady a radostí minulého storočia. Zvláštnosťou koncertu bolo aj to, že členovia rodiny Gerendás tvorili väčšinu členov orchestra, Dani hral na bicích nástrojoch a gitare, Hana na fléte a na klavíry doprevádzala svojho otca. V orchestri hrala Judit Rozsnyai na husliach a Csaba Pengő na base. Obecnstvu sa veľmi páčil skoro dvojhodinový program, kde na konci bola možnosť nákupu CD-čka.

Touto cestou ďakujeme za podporu Úradu vlády SR, resp. každému, kto spolupracoval v organizácii tejto akcie. Vyjadrujeme vďaka za nápad organizátorky Letného židovského festivalu v Budapešti Emese Soós, riaditeľovi Domu Matice slovenskej pánu Černekevi a jeho spolupracovníkom za pomoc, za rýchly a pozitívny prístup, za nerušenú zvukovú techniku ďakujeme Attilovi Vargovi.

PT

„Realizované
s finančnou podporou
Úradu vlády SR – program
Kultúra národnostných
menšín 2011“